

Marko Sosič
BALERINA, BALERINA
Kratki roman

1.

Ajaaaj! Padaam. Grabim oblake, kaplje dežja, točo, sončne žarke, zamahnem z rokami, nekajkrat. Ne pomaga. Padaam. Pod mano je njiva, vse bližja, divji kostanj na dvorišču, hiša, pot, ki iz vasi pelje do nje, mimo cerkve naravnost do dvorišča, do hiše. Vidim streho, posuto s kamenjem. Ni več oblakov, kapljic dežja, ni sonca. Nimam se česa oprijeti. Maham z rokami, vse hitreje. Ne pomaga. Vidim luno. Sveti. Na streho, sveti na krošnjo, ki je vse bližja. Padla bom vanjo, prebudila ptice. Ojooj. Skozi streho. Predrla jo bom. Zdaj. Prebudim se, naenkrat. Ležim ob postelji. Padla sem s postelje kakor nekdanj, kakor zdaj. Ni me strah, samo lulat moram.

Odprem oči, ozrem se v strop. Ne vidim luknje, ki bi jo pustila za sabo. Pogledam v okno. Tam je kakor zmeraj. Tam je jutro. Vidim krošnjo divjega kostanja. Ptice niso odletele. Šele prebujajo se. Ni me strah, samo lulat moram kakor zmeraj, ko je nov dan. Zatisnem oči. Vesela sem, da je okno še tam, da je zunaj krošnja s pticami in da nisem predrla strehe. Vem. Toplo mi je. Morda je na dvorišču pomlad, morda je poletje. Zima ni. Ko je zima, je mráz in kostanj na dvorišču nima krošnje in meni obujejo nogavice. Toplo je. Naenkrat. Polulam se na tleh ob postelji, s katere sem padla in priletela na tla. Slišim korake. Ivanka prihaja iz kuhinje po kamnitih stopnicah in se ustavi pred vrati, pripre jih. Pogleda me. Vem. Mama. Ivanka je moja mama. Prepoznam jo, ker sem

se polulala, in če sem to storila, je nov dan. In če je vse res, mama vselej pripre vrata in pogleda v mojo sobo.

Gledam jo, kako stopa proti meni. Za njenimi koraki je vse modro. Od jutra. Lesena omara z ogledalom, omara s predali, stol. Vse je modro. Tudi mama je modra. Njeni lasje, ki jih je v kuhinji počesala in spravila v klobčič, njene oči, njena usta, njene roke. Tudi njene roke so modre od jutra.

Dviguje me. Drži me pod pazduho in me dviguje. Smejim se. Tudi mama se smeji. Ne more me dvigniti, ker se smeji. Potem pravi: Pomagaj mi, in se še bolj smeji. Na tleh sediva, ob postelji, in se smejiva. Gledam jo. V njenih očeh vidim solze. Polno svetlobe je v njih. Dotaknem se jih. Njenih oči in solz in svetlobe, in slišim, ne samo zdaj, ko se smeji. Slišim, da govori nekemu ob kuhinjskih vratih. Stojim v kotu, takrat. Dvigam se na prste in gledam proti kuhinjskim vratom. Mama govori. Ne vem, kdo je ob njej. Ne vidim je v obraz. Dvigujem se na prste, gledam njen klobčič las, njena ramena, njeno krilo in copate. Pravijo, da je tako, govori mama. Pravijo, da se zgodi, včasih! Kar naenkrat in nihče ne more prav zares vedeti, zakaj. Kar na lepem. Ne igra se več. Drži se sama, in kdo ve, kaj si misli. Vprašaš jo, in ti ne odgovori. Vse sliši, ma ne govori več. Smeje se, joka, ma ne veš, ne kdaj ne zakaj. Ne veš, kaj si misli, kaj ji hodi po glavi ... Pravijo, da bo z leti slabše ..., reče mama takrat tiše in jaz se še bolj povzpnem na prste, da bi videla njen obraz. In slišim še zadnje mamine besede. Poglejte jo! Po ure in ure stojim na prstih, vse naredi, kar ji rečem,

potem stopi tja v kot, dvigne se na prste in je tam. Ne da se pomagati, pravijo ..., da se zgodi včasih otrokom. Takrat se mama obrne proti meni. Na prstih stojim in vidim njen obraz. Tudi takrat vidim solze in njen nasmeh in slišim še zadnje mamine besede. Kaj bo z nami, a, Balerina?

Zdaj ne slišim več njenih besed. Samo najin smeh slišim in vidim solze v njenih očeh. Polno svetlobe je v njih.

Mama se dvigne. Pomaga si z vsemi štirimi. Dajmo, Balerina, pravi, danes je tvoja fešta!

Pospremi me iz sobe po stopnicah dol, do umivalnika, ki je v veži. Potem me sleče, umije in mi govori. Pravi, da imam petnajst let, da je april, da sem se rodila sredi pomladi in da moram biti lepa danes. Obleče mi rožnato krilo s pentljo ob strani. O, kako bo lepa naša Balerina, pravi in me češe. Gledam se v malo ogledalo, ki visi na žeblju. Zdi se mi, da sem podobna mami. Ona me češe in govori. Potem bom lepa, pravi mama, danes, ker je moja fešta in je pomlad, tam zadaj za vrati, ki so še zaprta, na dvorišču in na njivi. Pravi, da je prekopana, njiva, in da diši, ker je spočita in nima več plevela. In me češe. Gledam v ogledalo. Vidim njivo, modro od jutra, plevel, visok in tanek, plevel, ki ga je vse manj vsakič, ko mama potegne glavnik, in vem, da bo nov dan. In vidim njivo, prekopano, pred seboj, v koščku ogledala jo vidim, kjer je moj obraz in mamin, ki se stisne k mojemu, in govori, obraz, ki je mamin. Bomo dali kanček profuma, govori in se s prsti dotika mojega vratu. Je Mennen, pravi mama, je dopobarba, ma diši

kakor profum. Mmmmm, pravi potem mama, kako fajn diši naša Balerina. In je ne vidim več, mame, v ogledalu, ki visi na žeblju, vem, da stopa v kuhinjo in pravi, naj pridem, da sem lepa, naj sedem k mizi, da mi bo dala kafe, in potem pravi, da bodo obiski popoldne, da bom dobila šenke in da pride tudi Ivan.

Mislim, da je Ivan že tu. Ozrem se proti kuhinji. Ob vratih stojiva, takrat, ne vem, kdaj, ker ne vem, koliko novih dni je že mimo, in ne vem, kolikokrat sem se polulala, ker je bilo jutro. Vem, ob vratih stojiva in Ivan pravi, da se morava zmeriti, da vidiva, kdo je večji. Ivan je majhen. On je otrok, si mislim, lahko se mu še kaj zgodi. Moram ga čuvati. In stopim na prste in vsi pravijo: Oh, kako hitro raste naša Balerina! Ivan se smeji in pravi, da bo zdravnik in da me bo ozdravil, ko bo velik, in vsi ploskajo.

Ozrem se v ogledalo. Še enkrat. Počesana sem. Potem gledam proti kuhinji. Stopim skozi vrata v kot ob štedilniku. Tu je najlepše.

Tu gledam proti vratom in stopam na prste. Potem me bolijo. Zagrabil, kar najdem, in vržem v vrata. Zadenem jih skoraj zmeraj. Če je krožnik, se razbije. Mama pobira in boža vrata. Zmeraj reče, da jih bo treba pobarvati. Vrata in kuhinjo, vse. Pobarvati v belo, pravi.

Zdaj sem v kotu, kjer je lepo. Prsti me ne bolijo. Samo mama je v kuhinji. Vem, kaj dela. Robčke pere v vreli vodi, ker tata kašlja in pljuva vanje. Tudi pred pragom pljune, včasih. Ni ga zdaj. On je v baru s prijatelji. Igra na karte, pravi mama. Prišel bo za kosilo kot zmeraj, ko je nov dan. Mama pravi, da se bo

zadušil od kašlja. Vidim ga, tam v veži kašlja, zmeraj, potem pride v kuhinjo in se ozre skozi okno. Nič ne govori, samo meni reče: Kako je kaj, moja Balerina. In gleda skozi okno. Vem, da bo mama obesila robčke na vrv na dvorišču, kasneje.

Najprej pride poštar. Skoraj zmeraj, ko je nov dan. Poštar govori, pije, potem gre skozi vrata. Potem mama obeša robčke na dvorišču in jaz gledam skozi okno v kuhinji, iz kota. Vidim robčke in mislim, da je tata doma. Na koščkih ... Potem ko poštarja ni več.

Zdaj je tu. Slišim njegove korake. Poštarja me je strah, ker ima kapo in težke čevlje. Mama že pripravlja kozarček. Prišel bo, vstopil, govoril bo in potem bo popil kozarček. Potem ne bo mogel dihati, ko bo popil, in potem se bo smejal in bo rekel: Ooolà!

Je že tu. Dober dan, Ivanka, pravi in odloži nekaj na mizo. Mama pravi, da ne verjame reklami in da njeno ime ne bo nikoli izžrebano in da ne bo dobila milijonov. Mama toči v kozarček. Šnopček, pravi. Poštar gleda v kozarček in govori.

Stopim na prste. Poslušam ga.

In? Kako je kaj, naša Balerina? Pogleda me. Nočem, da me gleda. Potem gleda mamo. Ona še zmeraj meša robčke v vreli vodi. Vidim jo. Ivanka, ste slišala ta zadnjo? Pravijo, da bojo šli na Luno, ma ne še taku hitro.

A ja? pravi mama in gleda v vrelo vodo. Vidim jo.

Ja! Čez kakšno leto, ne znam, kdaj! Ma, povejte vi meni, kaj je treba hodit na Luno, a?

Mah, ne vem! Lahko da nas je preveč ...

Na Zjemplji?

Ne vem. Lahko.

Mama meša naprej. S kuhalnico. Vidim jo. Vidim njen nos, brado, čelo, njeno roko. Poštar se pomakne, vzame kozarček, spije. Vse, kar je v kozarčku. Gledam ga. Ne more dihati, odpre usta, drži jih odprta, dolgo. Vdihne zrak, izdihne. Zdaj se posmehne. Ooolà, pravi. Dvigne se, popravi si kapo. Še nekaj reče. Meni. Mislim, da reče meni, ker me gleda. Nočem, da me gleda, nočem, da mi poštar kaj reče. Dvignem se na prste, še bolj. Visoko. Tresem se. Ne morem stati tako dolgo na prstih.

Oojlaa, naša mala Balerina, a? Kaj boš povedala, a? In se smeje. Prsti me bolijo. Govori dalje. Kaj praviš, gremo naprej, a? Ali gremo na Luno? Ti bi šla na Luno, a? Oh, ti ja, ti bi že šla. Ja če bo treba, bo treba, čuješ, kaj pravi mama, a? Da nas je preveč! In če nas bo toliko, ne bo kaj jesti in bo treba na Lunooo.

Gledam ga. Adijo, Ivanka, pravi in gre skozi vrata. Potem. Ne morem več stati na prstih. Zgrabim kozarec, ki je na mizi. Vržem ga v vrata. Razbije se.

Oh, Balerina, Balerina, pravi mama in pometa koščke kozarca.

Gledam jo. Strah me je, da ne bo kaj jesti in bo treba na Luno. Še kakšno leto, je rekel poštar. Ne vem, kaj je leto. Ne eno, niti še kakšno ... Ne vem.

Mama vrže koščke kozarca v smeti. Pogleda me. Približa se mi, popravi mi lase, poboža me. Čutim njeno roko na licu. Ojoj, Balerina moja, ne sme te biti strah, mi ne gremo na Luno, mi bomo tu, dokler Bog da. Jaz in ti in vsi mi.

Mama ve, kaj mislim. Včasih. Ona ve. In jaz tudi. Vem, da bi rada, da se smejim, da ne jočem. Ma jaz se ne morem smejati, ker poštar vse ve in ker je rekel, kar je rekel. Mama se premakne. Gledam jo. Pobere robčke iz vrele vode in stopi skozi vrata. Zdaj me ni več strah. Robčki že visijo, drug ob drugem. Moj tata.

Gledam skozi okno. Mame ne vidim več. Naenkrat. Samo robčke vidim. Ozrem se po kuhinji. Z roko se dotikam pentlje na rožnati obleki. Gledam. Vidim štedilnik, mizo, hladilnik in na njem pepelnik, omaro s krožniki in kozarci. Tam so tudi žlice. Vidim poličko. Na polički je škatla, iz katere govorijo in pojejo. Samo če tata pritisne na gumb. Prižgi grundig, pravi mami, da slišimo vreme. Tam na škatli je barka. Mama ji reče gondola. Pravi, da so take barke v Benetkah, ma da nimajo lučk, tiste v Benetkah. Naša gondola ima lučke in včasih se svetijo. Pogledam priprta vrata. Mama je spet tu. Pravi, da bo kmalu kosilo, da bo prišel tata, da bo prišel Karlo z dela, Srečko z mamo, da bo prišla Josipina, teta Elizabeta in potem, ko bo torta, tudi Ivan. Tata je tu. Slišim ga. Kašlja, pljuva. Pravi, da je star, in se usede. Pravi, naj sedem k njemu kot zmeraj, ko je nov dan. In jaz se usedem, zmeraj. Zdaj mi pravi, da sem lepa, da sem velika, in me drži za roko. Potem spet kašlja tam v veži in se vrne v kuhinjo s solzami od kašljanja in me spet prime za roko. Kaj bo novega, Balerina, mi reče. In jaz ga primem za uho. Všeč mi je, če mu stisnem uho. On se upogne k meni, nasmehne se, če ne kašlja. In jaz mu stisnem uho. Basta, basta, Balerina, pravi

potem, ko ga boli, in jaz mu še bolj zvijem uho, ker mi je všeč in sem mirna, če mu nategujem uho, vem.

Mama pripravlja mizo, pravi, naj postavim kozarce in krožnike. Zdaj ve, da jih ne bom metala v vrata, zdaj ve, da jih bom dala na mizo. Jemljem krožnike. Vsakega posebej. Mama pravi: Položi ga sem! Položim ga. Vsak krožnik ista pesem.

Vselej ko je nov dan, postavljam krožnike na mizo. Tudi danes, zdaj. Zdi se mi, da slišim svoj glas, ko postavljam krožnike. Kakor da bi nekaj rekla. Šumi mi v ušesih, ko se mi tako zdi. Tudi zdaj. Oblečena sem v rožnato krilo, pentljo imam ob strani in postavljam krožnik na mizo in šumi mi v ušesih. Moram peti, in ne bo več šumelo. To moram storiti. Tudi v škatli, kjer je gondola, pojejo. Ne zmeraj. Tata najprej reče, prižgi grundig, in potem pojejo Voooolaree, oooho, cantare, o, o, o, o, nel blu dipinto di blu, felice di stare lassù ... Slišim, zmeraj ko gori grundig, slišim, da pojejo, in mama pravi, da je zmeraj ista pesem po radiu.

Pustim krožnik na mizi. Stopim v kot, na prste, in pojem. Glasno. Kričim: Voolaree, o, o!! Jaz tudi kakor grundig. Potem ne šumi več. V ušesih, notri. Mama me pusti, da pojem. Ona ve, da ne bom dolgo. Ko je kosilo, pojem samo dvakrat.

Pride Karlo. Skozi vrata. Vidim ga. Mama pravi, da je moj brat. Prihaja iz gozda, Karlo. Vem. Mama pravi, da čuva gozd. Gleda me kakor zmeraj, ko je nov dan, Karlo. Nočem, da me gleda. Zaletim se vanj. Zdaj. In ga porinem skozi vrata na dvorišče. On se vrne, boža me. Že dobro, že dobro, Balerina,

pravi. Včasih ostane na dvorišču. Vidim ga skozi okno, kako zajema mineštro z žlico. Sedi na klopci pod kostanjem in srka mineštro, potem se vrne v gozd, ker ga mora čuvati. Mama pravi, da je Karlo starejši, da ima štirideset let, da sem jaz najmlajša, da je tudi sestra Josipina starejša, pravi mama. Albert je tudi moj brat. Mama pravi, da je najstarejši. Njega ne bo na kosilu, ker je v Avstraliji, pravi mama.

Ne vem, kdo je Albert, ne vem, kaj je Avstralija.

Karlo in tata sta tu. Sedita pri mizi. Mama pravi, da počakajmo še druge. Pride Elizabeta. Mama pravi, da sta ona in Elizabeta sestri. Ivanka in Elizabeta. Mama pravi, da še ni šestdeset let, odkar sta se rodili. Ne vem, kaj to pomeni. Mama pravi, da hoče še enkrat v Ajdovščino, kjer sta se rodili z Elizabeto, ker ni daleč. Karlo ima avto, lahko bi jo peljal, tudi Elizabeto, pravi mama zvečer, ko stojiva ob oknu v sobi. Tudi jaz bom šla, pravi mama, però me morajo prej fotografirati za prepustnico, pravi. Karlo me včasih pelje k Elizabeti. Vem. Poznam Elizabeto. Taka je kakor mama. Karlo me pelje z avtom k Elizabeti. Mama pravi, da avto ni Karlotov. Ma ni daleč. Mama pravi, da smo vsi blizu, da nas ni veliko in da smo vsi blizu.

Elizabeta me poljubi in potem odloži vrečko k vratom. Nekaj je v vrečki zame, ker je moja fešta, vem. Potem se Elizabeta usede k mizi. Ne vem, katera je moja mama. Naenkrat.

Slišim korake. Smeh. Prepoznam ga. Srečko. Mama pravi, da je že pijan. Prihaja skozi vrata. Ne govori. Smeje se in prihaja v kuhinjo. Z njim prihaja njegova

mama, teta Lucija. Mama pravi, da je teta Lucija sestra mojega očeta, da je zato moja teta in da je Srečko moj bratranec. Srečko se smeji in me gleda. Lucija mu pravi: Sedi, sedi k mizi. Gledam teto Lucijo. Ona ima copate, take kakor jaz. Z metuljčkom. Mama pravi, da si je že spet pozabila obuti čevlje, boga ...

Zvečer, ko z mamo gledava skozi okno in mi govori po tiho, ker pravi, da Karlo spi, da tata spi in da tudi ptice v kostanju spijo, pravi, da ne ve, kako bo s Srečkotom, ko tete Lucije ne bo več. Mama pravi, da bo teta Lucija umrla, ker je stara in si pozablja obuti čevlje.

Zdaj jo gledam, teto Lucijo, poriva Srečkota k mizi in pravi, meni, ker me gleda: Oh, Balerina, kako si lepa danes, in se usede k Srečkotu. On se naprej smeje, ma bolj po tiho. Tudi Karlo se po tihem smeje in tata tudi. Vsi se smejejo, ko je Srečko tu.

Ivanka, veš, kje sem ga dobila? pravi Lucija.

Ne, pravi Ivanka, moja mama.

Na placu!

Ma ne?!

Ja ... Je bil tam na sredi placa, je gledu proti morju in se je tresu. Ku šiba.

Ga je še zmeraj strah?

Ja, še zmeraj ... Mu rečem, naj gre kupit kruh, in se ti zgubi in pole ne vem, kje je. Se moram obleč, se moram obut in ga iskat.

Srečko se smeji, še zmeraj po tihem. Stojim v kotu in ga gledam in poslušam.

Če je prevelika cesta, če je plac, ga je strah, pravi teta Lucija. Ne more naprej. Vse, kar je široko in ve-

liko. Jaz mu pravim, bodi doma, ma on ne, se zgubi in pole se trese tam in me kliče ... Sej znaš, kaku je blo v Španiji. Je reku, da gre v Španijo. Je vzel cuh, ga je pripeljalo do Španje in je ostal na štacionu. En dan. Cel dan. Ker je pršu na vrata od štaciona, je vidu plac in se ni upal ven. Ga je blo strah. Saj vem. Če je plac, ga je strah. In potem se je pripeljal nazaj. Od štaciona do štaciona. Sedemnajst ur cuga. Ma povej mi ti, če ni kófe.

Zdaj se vsi smejijo. Srečko zelo glasno.

In potem mora nekaj spit, reče Lucija, in je pijan. Oh, Balerina, Balerina, kaj bi ti rekla, a?

In gledam njene copate z metuljčkom, kakor so moje.

Mu pravim, še reče Lucija, poslušaj muziko. Če nisi za delo, če nisi niti za po kruh, poslušaj muziko, ne?! Kaj češ, mu dopade! Silvester je bil prav tak. Orgle in nič drugega. V cerkvi po cel božji dan ... Na orglah. In ta je prav tak ku Silvester. Naj počiva v miru, sej mi je pustu penzijo.

Ozrem se proti oknu. Slišim korake. Vem, da je Josipina. Ona zmeraj teče, moja sestra.

Zvečer, ko gledava z mamó skozi okno v sobi, kjer spim, in mi mama govori po tiho, mi pravi, da Josipina na skrivaj hodi likat k ženi od urarja. Pravi, da ji mož ne pusti likat in da hoče, da je doma, ma ona hodi vseeno, na skrivaj. Mama pravi, da je njen mož velik in močan. Jaz ne vem, kdo je. Danes ga ni v kuhinji. Nikoli ga ni. Samo Josipina, ona priteče včasih. Nekaj pojé in teče nazaj. Samo še dve štraci imam, pravi Josipina, potem teče. Spegla dve štraci in teče

domov. Mama pravi, zvečer ob oknu nad kostanjem, da je bil njen mož na ladji, ko je bila vojna, da je streljal letala in da je ponoči nervozen, ker jih še zmeraj vidi na nebu, in jih strelja s postelje. Mama pravi, da je Italijan, ker se imenuje Giacomino.

Zdaj je tu v kuhinji, Josipina. Diha. Globoko. Posmeji se. Pride k meni. Vse najboljše, Balerina, pravi in mi da šopek cvetja. Pravi, da so tulipani. Oh, kako so lepi, reče Elizabeta in položi roke na kolena. Sem dobila pismo, reče Josipina potem in diha. Od Alberta. Iz Avstralije, reče. Kaj pravi? vpraša Karlo. Gledam jo. Oči se ji svetijo. Pravi, da bo prišel čez kakšno leto. Na obisk. In se usede. Nihče ne govori. Zvečer, ko stojiva ob oknu z mamó, pravi ona, da je Albert tudi čuval gozd kakor Karlo. Potem, pravi mama, je šel v Avstralijo z eno šinjorino iz Istre. In joče takrat, mama. Potem pravi, da je Karlo začel čuvati gozd, in tako da je dobil delo. Eko, ker drugega ni blo.

Zdaj smo vsi, reče mama v kuhinji. In prinese na mizo kozico. Tata gleda skozi okno, vidim ga.

Kaj pride tudi šinjorina z njim? vpraša.

Nič ni napisal, reče Josipina.

In potem so vsi tiho. Sedimo pri mizi. Srečko se tiho smeji, potem se smejejo vsi in jemo, vsi. In se smejemo.

Potem se ne smejemo več. Samo jemo. Župo. Stiskam žlico s celo roko, grabim, srkam. Tata pravi, naj jem počasi. Stopila bi na prste tam, v kotu. Pela bi. Ne pojem. Hočem prijeti njegovo uho. Primem ga. Držim ga za uho. Mislim na poštarja, na Luno,

mislim, da na Zemlji ne bo več prostora, da ne bomo imeli kaj jesti. Srkam juho. Hitreje. In držim še zmeraj za uho njega, ki je moj tata.

Potem bo torta. Po kosilu. Potem pride Ivan. Mama pravi, da je zdaj v šoli. Pravi, da sem tudi jaz bila tam. Ne zdaj. Potem. So rekli, da bom šla potem spet v šolo, da moram še zrasti. Ko bom velika, da bom šla v šolo, so rekli, pravi mama. Zvečer, ko z mamó gledava skozi okno, mi reče, da je še čas. Ko bo nov dan, pravi mama, takrat bom šla v šolo.

Tata me prime za roko in jo položi na mizo. Vidim ga, da se tipa za uho. Boli ga. Gledam Elizabeto. Vidim mamó. Ne vem, kdo je mama in kdo je Elizabeta. Tudi ona ima lase v klobčiču. Gledam njene roke. Ona pravi, da so hrapave. Vem, kako je pri Elizabeti, ker me pelje Karlo k njej, ko je mama utrujena, ko pravi, da me ima rada, ma da si mora odpočiti. Tudi Karlo pravi, da si mama mora odpočiti, da me ne more umivati vsak dan, pobirati koščke krožnikov pred vrati in peti. Mama poje z menoj in potem me ničesar več ni strah. Vem. V veži stojiva in pojeva. Obe. Drživa se za roke in pojeva. Glasno. V veži. Jaz in mama. Potem je mama utrujena in me Karlo pelje z avtom k Elizabeti.

Zvečer, ko z mamó stojiva ob oknu, mi pravi, da sta z Elizabeto prišli skupaj v Trst. Iz Ajdovščine. V Trst. Ko sta bili še skoraj deklici. Mama pravi, da sta pospravljali z Elizabeto, v drugih hišah da sta pospravljali. Da sta prali, kuhali in likali kakor Josipina. Ma ne na skrito. Potem je mama hodila po mleko v to hišo, kjer smo zdaj, pravi. Po mleko za gospodinjo,

pri kateri je likala, in da so ji rekli nekoč, naj pride še kaj, po mleko, da bo prišel Franc, da je lep in da se bosta poročila. Potem pravi mama, da je prišel Franc od vojakov in da je bil lep in da sta se poročila. Franc je moj tata, ki ga vlečem za uho. Mama pravi, da igra na karte v vasi, v baru. Da hodi tudi v Benetke igrat. Zdaj ne več, ker je star, pravi mama. Mama pravi, da je gondolo z lučkami, ki je na grundigu v kuhinji, prinesel tata. Franc. Nekoč.

Potem ne gledam več Elizabete. Nočem k Elizabeti. Nočem, da je mama utrujena in da me Karlo pelje k Elizabeti.

Sedim in drobim kruh. Požiram mrvice, počasi. Mečkam jih v ustih in potem jih požrem, mrvice. Gledam Srečkota. Govori. Pravi, da je Beethoven največji skladatelj. Zdaj joče. Mama Lucija v copatah ga sprašuje, zakaj da joče. On pravi, da se spominja njegovega življenja. Beethovnovega, zato da joče. Potem si Srečko hitro obriše solze in ne govori več o Beethovnu. Jaz ne vem, kaj je Beethoven. Srečko mi pomežikne. Vidim njegova usta, njegove redke zobe, tanke lase in ostanke njegovih solz, ker ima rdeče oči. Jaz imam tudi rdeče oči, ko jočem. Potem, če se pogledam. Še enkrat mi pomežikne. Govori meni. V obraz. Gledam ga, vidim v oči. Srečko pravi, da lahko zapoje vse Beethovnovske skladbe, za orkester, za klavir, simfonije, godalne kvartete. Pravi, da zna vse na pamet. Da je vse v njegovi glavi, in ko se izgubi in ne more več naprej na kakšnem placu, potem se spomni Beethovna, pravi, in ga je manj strah široke-

ga placa. Jaz ne vem, kaj so kvarteti in drugo. Nihče ne ve. Vem.

Jaz ga gledam, Srečkota. Drugi se mu smejiijo. Všeč jim je, ko govori o Beethovnu, ker joče, zmeraj. Tata mu pravi: Govori, govori, Srečko! In on ne govori več. Teta Lucija pravi, da je preveč spil, zato da joče, ne zaradi Beethovna. Pogledam njene copate z metuljčkom. Sklonim se pod mizo in pogledam njene copate. Prav zares so take kakor moje.

Vstanem, grem v kot, stopim na prste. Oh, naša Balerina bo zaplesala, pravi tata. Srečko stopi skozi vrata na dvorišče. Vidim ga, da je prišel na dvorišče, skozi okno v kuhinji ga vidim. Drugi sedijo. Karlo pravi, da bodo kmalu odkrili spomenik v spomin na partizane, ki so umrli. Da bo pel tudi pevski zbor. Ne vem, kaj je spomenik in kdo so partizani. Stojim na prstih. Gledam skozi okno. Vidim Srečkota in njegovo mamo Lucijo v copatah. Popravlja mu srajco, on jo poriva stran, ona mu popravlja srajco in on jo poriva stran. Potem pusti, da mu mama popravi srajco.

Ivan. Tu je. Vidim njegovo glavo skozi okno. Zdaj bo prišel skozi vrata.

Tu je. Z obema rokama drži šopek cvetic. Oh, kako so lepe, pravi Elizabeta in položi roke na kolena. Josipina vstane. Dobro, zdaj grem, pravi. Počakaj, zdaj bo torta, pravi mama. Zdaj je prišel Ivan in bomo jedli torto. Ivan stoji pred menoj in še zmeraj drži rožice z obema rokama in me gleda, navzgor. Jaz ga gledam dol, v njegove oči. Gledam njegov obraz. Počesan je, ima belo srajčko in modre hlače s črto. Modre kakor jutro, ko je vse modro. Josipina mu vzame rožice in

nalije v vazo za rožice vodo. Vse najboljše, Balerina, pravi Ivan in me stisne za roko. Zdaj nisem več na prstih. Pustim, da me drži za roko. Mama reže torto. Josipina hitro pojé košček torte in pravi, da gre. Jo že vidim, tekla bo, s hitrimi koraki bo šla. Že gre. Vidim jo, Josipina odhaja.

Zdaj jem torto z Ivanom. Ivan mi s prtičkom briše usta. Pravi, da sem vsa od čokolade. Kako je v šoli, Ivan? vpraša Karlo. Dobro, pravi Ivan, dobro, in jé torto naprej. Potem govori tata. In kaj boš, ko boš velik? Zdravnik, pravi Ivan. In potem jeva torto naprej. Do konca.

Zdaj drugi govorijo. Ivan je z menoj in mi pravi, da me bo ozdravil, ko ne bo več hodil v šolo, ker bo zdravnik. Jaz ga gledam in mu dam roko. On jo prime. Drži mojo roko. Njegove roke so mehke. Potem pravi, da gre. Čao, Balerina, pravi in gre. Adijo, Ivan, pozdravi doma, pravi mama. In Ivan gre, vidim njegovo glavo skozi okno.

Zvečer, ko stojiva ob oknu z mamó, pravi ona, da je Ivan mlajši od mene, da hodi v drugo srednjo in da je priden v šoli. Mama pravi tudi, da ne stanuje daleč, tam pri sosedovih, pravi mama.

Karlo gre v shrambo. V shrambi je hladno. Vem, da je šel iskat harmoniko. Karlo igra na harmoniko. Je že tu. Mama se posmehne, vidim jo.

Za Balerino, pravi Karlo in igra. Zdaj je tudi Srečko tu in Lucija, njegova mama in moja teta. Tata sedi. Vsi gledajo Karlota. Srečko joče. Elizabeta udarja z rokami po kolenih.

Zdaj sem spet na prstih. Poslušam. Karlo igra. Na harmoniko. Prsti me bolijo. Zagrabil sem za krožnik, stisnem ga v roki in potem ga zaženem v vrata. Vsi se sklonijo. Krožnik se razbije. Basta za danes, pravi Karlo in spravi harmoniko. Srečko poškili vame in gre. Vsi grejo na dvorišče, vidim jih. Vzamem še drugi krožnik, razbije se v vratih. Mama pobira koščke. Že prav, že prav, Balerina, in začne peti. Mama poje.

Voolare, o, o! Cantare, o, o, o, o ...

Zdaj sva v veži, obe. Drživa se za roko in pojeva.

Nel blu, dipinto di blu, felice di stare lassù ...

Mama ima lep glas. Slišim ga tudi, ko ne poje, ko ne govori. Tu notri ga slišim. Drži me za roko in poje. Sredi veže. Zapre vrata. Mama pravi, da so glavna. Počakaj, pravi. Zapre jih. Ne vidim več dvorišča. Da se ne bojo jezili sosedje, reče in pojeva naprej, na ves glas, ker so zdaj vrata zaprta. Če poje mama z mano, me ni več strah.

Drži me za roko in me pospremi v kuhinjo. Pojeva. Pospremi me do stola. Sedim. Pojem. Mama me boža po ramenih, poje za menoj. Ne vidim njenega obraza, samo vrata vidim. Vežo. Ni svetlobe v njej. Mama položi na mizo kup papirja. Pravi, da je revija, naj jo listam, pravi. Domenica del Corriere, reče mama. Vem, da je to naredila že kdaj. Vem. Domenica del Corriere, reče, in potem listam. Pravi, naj gledam, kaj se dogaja po svetu. Da mi boš kaj povedala, reče. Listam in pojem. Zdaj bolj tiho. Gledam obraze. Ženske, moške. Ne poznam jih. Še nikoli niso bili pri nas. Potem ne listam več. Ozrem se v okno. Vidim jih na dvorišču. Vsi so še tam. Gledajo v

kuhinjo. Elizabeta, Karlo, Srečko, Lucija, Ivan. Josipine ni. Vem, da je tekla stran, da je šla skozi vrata že poprej.

Zvečer stojiva z mamó ob oknu. Za menoj je postelja. Vem, da me bo mama pospremila v posteljo. Kmalu. Zdaj sva tu, ob oknu. Spodaj je dvorišče, kostanj, kamor hodijo spat ptice. Že prihajajo. Vidim jih. Vidim listje v krošnji, da se premika. Ob kostanju gledam dalje. Mama pravi, da je tisto gmajna, da so potem griči in potem hribi. Mama pravi, da je pod hribi dolina in da se je rodila prav tam v tisti dolini, ki je ne vidim. Pod hribi. Mama govori kakor zmeraj, ko stojiva pred oknom in preden me pospremi v posteljo. Vidiš? Tisto je Čaven, tam se rodi burja, pravi. In tam, vidiš? Tisto je Angelska gora, tista modra, vidiš? Vidim. Molčim.

Tam je moj najlepši dan, pravi. Je ostal tam. Zgodaj zjutraj sva hodili z Elizabeto. Prav tja, na Angelško goro. Sva hodili po rosi skoraj dve uri do vrha. In naenkrat, pravi, naenkrat sva zagledali travnik, velik, ogromen, da ni bilo videti konca. In na travniku je bilo vse polno cvetja. Vse belo je bilo kakor sneg ... In potem sva stopali med cvetjem, jaz in Elizabeta, in nama je bilo tako strašno lepo, da ti ne morem povedati, pravi. Potem sva nabrali šopek, velik šopek ... In je bilo tako lepo, tako strašno lepo, da ti ne morem povedati.

Tam je moj dan, pravi in me pospremi do postelje. Uležem se. Danes je bil tvoj dan, Balerina. Lepo zaspi in ne misli. Čutim njene roke na obrazu. Gledam jo, kako se sklanja k meni. Poljubi me. Za njo vidim

okno. Vem, da ptice že spijo, da bom tudi jaz zaspala in bom sanjala. Mama pravi, da bom sanjala in da bo vse prav.